

Af Jack Bergen

Är jag historisk nu....? Epoken slut....?

Jag var med från början – har sysslat med laser under hela min aktiva tid – och njutit nästan varje minut.

1 917 grundade Albert Einstein ide'en om laser och publicerade "Zur Quantentheorie der Strahlung". 1951 fick Charles Hard Townes en ide: MASER (Microwave Amplification by Stimulated Emission of Radiation) och 16. Maj 1961 byggde Theodore Maiman, Kalifornien, den första rubinlasern.

Men jag, då?

I Köpenhamn plockades tio elever årligen från "matematisk-linie" ("Natur" kallad i Sverige) till kvällslaborationer och föreläsningar på Polytekniska Högskolan. Jag var en av de lyckliga – fick en helkväll i veckan med professor och laboratorie. Tror året var 1962 eller 1963 – och stora nyheten för alla oss var LASER. Det var rubinlasern som hägrade. Ingen hade tanke på medicinsk tillämpning – vi befann oss i kalla krigets dagar och vår fantasi kretsade endast omkring vapen och slagfält. Som tur var – stannade vi vid fantasin.

Nästa gång jag kom i kontakt med laser var vid Ögonkliniken i Karlskrona. Doc. Mats Lundström var chef och inspiratör. Diabetiker hade ju fått behandling av kollegan Meyer-Schwiekerath som på soliga dagar lyckades koagulera retina med solljus på taket till Ögonkliniken i Hamburg – så varför inte prova en nyare variant i Karlskrona? Sagt och gjort: En Xenon-koagulator från Zeiss införskaffades. Vilka effekter! Stora bluffor – endast ett fåtal räckte

till en panretinal scatterbehandling. Apparaten var lik en kanon. En stor box gav effekt som förmedlades via "kanon-röret" till spaltlampan. Jag var eld och lågor – kastade mig över denna verksamhet och fascinerades af resultaten.

Sommaren 1981 var jag för första gången tillförordnad klinikchef. Nu skulle jag visa vad jag gick för. Listan på patienter som skulle få denna nya behandling var lång – och jag energisk.

En underbar junidag tog jag över verksamheten: "Välkommen in Fr Andersson. Idag skall vi få bukt med de tråkiga förändringarna i Era ögon. Men först lite bedövning." Jag lade en retrobulbär bedövning, vidgade och talade lugnande till min oroliga patient – "Det här kommer att bli bra, – helt ny teknik och ny fin påkostad apparatur." Med patienten i spaltlampan och kontaktglaset på plats, slog jag på apparaten. Inget hände. Provade igen – samma resultat: Ingen reaktion från kanonen. Kraftpaketet var försett med en 125Ampere-säkring. Kunde den ha gått? Kollade – nej – intakt, dold strömbrytare? Nej. Ursäktande bad jag Fr Andersson sätta sig i en bekvämare stol medan jag löste vårt lilla problem. Det blev Handbuch auf Deutsch, Wie man ... Nein, keine Lösung, här att finna.

Paniken var inte långt borta – hade jag på något vis förstört detta vidunder vårt lika mycket som fyra

sprillans nya volvobilar? Det blev ett ängsligt telefonsamtal med importören i Stockholm.

Hans vänlige bemötande var lugnande: "Hej, Jack. Jaså... jag förstår. Har ni sommar i Blekinge?" Hans förvisso lugnande men för mig helt ovidkommande småprat irriterade. "Klart som fan att vi har sommar – Det är ju juni!"

"Och solen skiner?"

"Ja – det är som på Mallorca – varmt och härligt, men du förstår... jag skall ju jobba ..och det med kanonen, vad gör jag nu?"

"Du tar ledigt och skickar hem patienten!"

"HUH?"

"Jo, som du vet, är kylningen mycket viktig – och vid denna temperatur orkar inte fläkten med – och apparaten stänger av automatiskt. Genialiskt, int' sant?"

Nja – lite moloken – fick jag be Fr Andersson återkomma till hösten – i förhoppning om att den blev kall och ruggig.

Men som vi säger i skrået: Tiden sårar alla läkare – eller nå't – tiden var med oss och snart var Xenonkanonen förpassad till muse'et.

Sedan kom min första Argonlaser! Det var grejer. Vattenkyld och oberoende av årstiden, mycket smidigare. Röret och övriga tekniken rymdes i en låda stor som en älgjägares frysbox. Från den leddes ljuset i en fiberkabel till spaltlampan via en kontrollask som behändigt kunde anbringas på bordet bredvid behandlaren – dvs mig. Tror du jag njöt? Varje gång jag kom in på min

expedition och så denna unika skapelse, slog mitt hjärta snabbare: Du är min – och tillsammans skall vi göra underverk!

Nu var det bara så att de nyförlösta mammorna och deras små skapelser vistades under samma tak som jag – i byggnad 13 – de på fjärde våningen – jag på andra. På morgonen kom mina laserpatienter – och mammornas behov att sköta den personliga hygien. Jag kan föreställa mig hur de köade till duschrummen – kastade sig in i den underbara strilande njutningen, fria från ungarna – och med en liten stund för sig själva.

Då dog min laser.

Vattentrycket föll så pass att kylsystemet satte ut.

Som du kan förstå, var jag vid det laget rätt luttrad och bra på att ursäkta och förklara för mina patienter: ”Jo, -som det står på löparskorna – ASICS!”

”Va’ sa ?”

”Jo, ni förstår: Anima Sana In Corpore Sano, ja, så är det ju, ASICS

– alltså en sund själ i en ren kropp – och det vill ju mammorna ha, såklart – det vill väl alla,- ha ha ...”

Jo, du har rätt, jag kände mig mycket dum – men det gick över när diodelasern förgyllde min tillvaro. 220Volt, liten fläkt i lådan som innehöll ALL teknik – och gjorde bättre ifrån sig än de både giganterna från förr. Vilken vinst – men till vilken nytta?

Alla dessa erfarenheter, mödor och pengar – är nu på väg att bli ersatt av en spruta. En enkel, simpel

och okomplicerad spruta med anti-VEGF i någon tappning.

Laser-eran är på väg att ta slut och – jag att passera ”bäst-före-dagen”, vilket sammanträffande.

Jag kommer oförhappandes att tänka på dansken, Benny Andersens text i Svantes svanesang:

Jeg rejser uden eskorte og uden bitterhed. Mor jer nu godt når jeg er borte. Jeg ønsker jer sange og kærlighed!

OBS, 50 år går fort när man har roligt – och jag har haft roligt!

J. Bergen, Jämsunda, Blekinge. ■